

การบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ของวัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร

THE MANAGEMENT OF CULTURAL TOURISM MANAGEMENT OF
WAT PHRA CHETUPHON WIMON MANGKHALARAM ATCHAWORAMAHAWIHAN

พระครูพิมลธรรมภาณ (มานพ กนต์สีโล), ประเสริฐ ธิลาวัณ, พระปลัดระพีณ พุทธิสาโร
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Email: mpalaphan@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา สภาพทั่วไป ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัย และ ปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะที่มีต่อการพัฒนาการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ระเบียบวิธีวิจัยเป็นแบบผสมวิธี

ผลการวิจัยพบว่า 1. พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.59$, S.D.=0.369) 2. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางด้านการบริหารจัดการ โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยภาพรวม อยู่ในระดับสูงมาก ($r=0.705$) 3. ปัญหา อุปสรรค คือ บุคลากรในการจัดการบริหารวัดยังไม่เพียงพอทั้งจำนวนนักเที่ยว ขาดงบประมาณในการบำรุงรักษาวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ข้อเสนอแนะ คือ ควรเพิ่มบุคลากรให้เพียงพอในการบริการนักท่องเที่ยว ควรจัดสรรงบประมาณเพิ่มเติมให้เพียงพอในการบำรุงรักษาวัสดุอุปกรณ์ ควรมีการแบ่งการบริหารออกเป็นฝ่ายให้ชัดเจน

คำสำคัญ: การบริหารจัดการ; การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม; วัดพระเชตุพนฯ

Abstract

Objectives of this research was to study the general condition, the relationship and problems, obstacles and suggestions for the development of cultural tourism management. Methodology was the mixed methods.

Findings were as follows: 1 Buddhist monks with opinions on the management of cultural tourism of Phra Chetuphon Wimonmangklararam Temple. found that the highest level ($\bar{X}= 4.59$, S.D.=0.369). 2. The relationship between overall management had a positive relationship with the overall cultural tourism development. Was at a very high level ($r= .705$ **) 3. Problems and obstacles found that. The personnel in temple administration are insufficient for the number

of tourists. Lack of factors in the maintenance of materials, equipment, Suggestions should add enough personnel to serve tourists. Sufficient additional factors should be allocated for the maintenance of equipment. The management should be clearly divided into divisions

Keywords: The Management of Cultural; Tourism Management; Wat Phra Chetuphon

บทนำ

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นการท่องเที่ยว เพื่อแสวงหาประสบการณ์ใหม่ ๆ เรียนรู้สัมผัสกับความเป็นเอกลักษณ์ความงดงามทางวัฒนธรรม ในขณะเดียวกันชุมชนท้องถิ่นผู้เป็นเจ้าของวัฒนธรรมก็ได้ประโยชน์จากการท่องเที่ยวในด้านการสร้างรายได้ การจ้างงานนำมาซึ่งการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม วัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร (วัดโพธิ์ ท่าเตียน) สร้างตั้งแต่ครั้งสมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี เดิมมีชื่อเรียกว่า “วัดโพธาราม” ตั้งอยู่ที่ปากแม่น้ำเจ้าพระยาฝั่งตะวันออก ตำบลบางกอก เมืองธนบุรี วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม หรือวัดโพธิ์ เป็นวัดประจำรัชกาล พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ทั้งยังเปรียบเสมือนเป็นมหาวิทยาลัยแห่งแรกของประเทศไทย การสืบทอดและสืบสานผ่านการบอกเล่าจากครูไปสู่วิทยากรเกิดเป็นสายสกุลช่างของศิลปะไทยแต่ละแขนงต่าง ๆ กลายเป็นคุณค่าสำคัญของมรดกทางวัฒนธรรมของไทย (คณะสงฆ์วัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามและมูลนิธิ, 2552)

จาริกวัดโพธิ์ มีคุณค่าต่อมนุษยชาติคงความเป็นเอกและมีความโดดเด่นขึ้นทะเบียนเป็นมรดกความทรงจำแห่งโลกทั้งสองระดับนับเป็นเกียรติ เป็นศักดิ์ศรีและความภาคภูมิใจของชาวไทยทั้งแผ่นดิน (สำนักงานพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว กรมการท่องเที่ยว, 2559) การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญในการสร้างมูลค่าเพิ่มด้านการท่องเที่ยวและอำนวยความสะดวกมาสู่ประเทศชาติเป็นอย่างมาก รวมทั้งการท่องเที่ยวยังสามารถสร้างภาพพจน์ที่ดีให้แก่ชาวต่างประเทศส่งเสริมให้นานาประเทศรู้จักแหล่งท่องเที่ยวในประเทศไทยมากยิ่งขึ้น (นรินทร์ สังข์รักษา, 2556)

การที่วัดพระเชตุพนฯ ได้เปิดรับการท่องเที่ยวได้ส่งผลกระทบต่อคุณค่าทางศิลปกรรมของวัดทำให้เกิดปัญหาอาชญากรรมและการทำลายศิลปะและโบราณวัตถุ อีกทั้งการขาดประสบการณ์ด้านการจัดการท่องเที่ยวเพื่อการอนุรักษ์อย่างยั่งยืน (พิน ดอกบัว, 2550) จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร เพื่อนำผลที่ได้ไปเป็นแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามและนำเสนอต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง หรือผู้ดูแล ให้สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาเพิ่มขึ้น เพื่อทำรายได้เข้าสู่ประเทศ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางด้านการบริหารจัดการกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร
3. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะที่มีต่อการพัฒนาการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) โดยใช้ระเบียบการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้วิธีวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) ประชากร (Population) ได้แก่ ประชากร และ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย มาจากพระสงฆ์ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร จำนวน 185 รูป ซึ่งประชากรมีจำนวนน้อยผู้วิจัยจึงเก็บข้อมูลทั้งหมด (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2563) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถาม ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 11 รูปหรือคน การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

2. การวิเคราะห์ข้อมูล

1) การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลของงานวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยนำข้อมูลจากแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมได้มาตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องแล้วทำการวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (พระมหาภุชญา กิตติโสภโณ, 2561)

2) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสัมภาษณ์โดยวิธีการ นำข้อมูลที่ได้จากการบันทึกเทปสัมภาษณ์ ถอดข้อความเสียง และบันทึกเป็นข้อความ มาวิเคราะห์คำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลักตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบท (Context) นำเสนอข้อมูลด้วยวิธีการพรรณนา

ผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร” สามารถสรุปได้ดังนี้

1. พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.59$, S.D.=0.369) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน และปัจจัยด้านการจัดการการท่องเที่ยว โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.60$, S.D.=0.325) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน

2. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางด้านการบริหารจัดการกับปัจจัยการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร พบว่า ด้านการบริหารจัดการ โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยภาพรวม อยู่ในระดับสูงมาก ($r=0.705$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการบริการแก่นักท่องเที่ยว ด้านการให้ความรู้และการสร้างจิตสำนึก อยู่ในระดับสูง ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว ด้านชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว ด้านชุมชนมีรายได้จากการท่องเที่ยว อยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ

3. ปัญหา อุปสรรค ในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร พบว่า ด้านบุคลากร (Man) บุคลากรในการจัดการบริหารวัดยังไม่เพียงพอกับจำนวนนักท่องเที่ยว ด้านงบประมาณ (Money) ขาดงบประมาณในการบำรุงรักษาวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ เช่น ป้ายชนิดต่าง ๆ ด้านวัสดุอุปกรณ์ (Materials) อุปกรณ์ห้องน้ำชำรุดไม่มีการเปลี่ยนให้ใช้ได้ดีเท่าที่ควร ด้านการบริหารจัดการ (Management) ยังไม่มีประสิทธิภาพดีเท่าที่ควร ด้านการบริการแก่นักท่องเที่ยว เจ้าหน้าที่ยังขาดความรู้ความเข้าใจในการบริการ ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว ยังมีไม่เพียงพอต่อความต้องการ ด้านการให้ความรู้และการสร้างจิตสำนึก มีการขีดเขียนฝาผนังทำให้เกิดความเสียหาย ด้านชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว ไม่มีการเชิญผู้นำชุมชนท้องถิ่นเข้าร่วมประชุมเพื่อวางแผนการจัดการท่องเที่ยว ด้านชุมชนมีรายได้จากการท่องเที่ยว มีการซื้อสินค้าและบริการน้อยกว่าที่คาดหวังไว้ ข้อเสนอแนะ ควรเพิ่มบุคลากรให้เพียงพอในการบริการนักท่องเที่ยว ควรจัดสรรงบประมาณเพิ่มเติมให้เพียงพอในการบำรุงรักษาวัสดุอุปกรณ์ ควรตรวจสอบอุปกรณ์ห้องน้ำอย่างสม่ำเสมอเมื่อชำรุดต้องเปลี่ยนทันที ควรมีการแบ่งการบริหารออกเป็นฝ่ายให้ชัดเจนเพื่อสะดวกในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว ควรจัดให้มีการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ ควรเพิ่มกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมให้นักท่องเที่ยวได้เลือกตามความสนใจ ควรจัดหาเจ้าหน้าที่ให้คำแนะนำแก่นักท่องเที่ยว ควรเชิญผู้นำชุมชนท้องถิ่นเข้าร่วมประชุมเพื่อวางแผนการจัดการท่องเที่ยว ควรจัดหาสินค้าและบริการที่ตรงตามความต้องการของนักท่องเที่ยว

1. การบริหารการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร

1) พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อการบริหารการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร ด้านการบริหารจัดการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ในระดับ ($\bar{X}=4.59$, S.D.=0.369) แสดงให้เห็นว่า บุคลากร (Man) งบประมาณ (Money) วัสดุอุปกรณ์ (Materials) การบริหารจัดการ (Management) มีจำนวนบุคลากรเพียงพอต่อการให้บริการนักท่องเที่ยว มีการจัดสรรงบประมาณในการฝึกอบรมบุคลากรในด้านการบริการ มีการจัดทำแผนพับแจกนักท่องเที่ยว มีการบริหารจัดการบุคลากรตามจุดต่าง ๆ ไว้คอยบริการนักท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมนูรินทร์ มุนินโท (กองจันทร์ดี) (2561) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารการจัดการการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ” ความคิดเห็นของพุทธศาสนิกชนต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.15$) เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่าการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ อยู่ในระดับมากทุกด้าน

2) พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อการบริหารการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร ด้านการจัดการการท่องเที่ยว โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ในระดับ ($\bar{X}=4.60$, S.D.=0.325) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน แสดงให้เห็นว่า วัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร มีการจัดการการท่องเที่ยว ด้านการบริการแก่นักท่องเที่ยว ด้านการให้ความรู้และการสร้างจิตสำนึก ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว ชุมชนมีรายได้จากการท่องเที่ยว ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุเทพ, สุดเอี่ยม และคณะ (2561) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานีเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน” ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีค่าเฉลี่ยสูงสุดในระดับมาก

3) พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อ การบริหารการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร ด้านบริหารจัดการนักท่องเที่ยว อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.63$, S.D.=0.393) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ แสดงให้เห็นว่า วัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร มีการจัดการด้านที่พักสำหรับนักท่องเที่ยวอย่างเหมาะสม เช่น มีการออกแบบและใช้วัสดุก่อสร้างที่กลมกลืนกับสภาพแวดล้อม ประหยัดพลังงาน และมีระบบกำจัดของเสียที่ได้มาตรฐาน มีการจัดการด้านอาหารและโภชนาการที่พอเพียงและถูกสุขลักษณะ มีจำนวนบุคลากรด้านบริการเพียงพอต่อการ

ให้บริการนักท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระปลัดคำนวน อนงค์โณ (เรื่องรัตนอนามโย) (2561) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดจันทบุรี” ผลการวิจัยพบว่า การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดจันทบุรี ได้แก่ การจัดการด้านการบริการ การจัดการด้านการพักผ่อนและศึกษาหาความรู้ การจัดการรักษาสภาพธรรมชาติอนุรักษ์ธรรมชาติ การจัดการฟื้นฟูสภาพธรรมชาติ การจัดการด้านบริการ การจัดการสถานที่เพื่อการพักผ่อนและศึกษาหาความรู้ การจัดการส่งเสริมอาชีพ การจัดการด้านเส้นทางท่องเที่ยว การจัดการการประชาสัมพันธ์ การจัดการโดยการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น การจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรการจัดการด้านกลุ่มแรงงานและช่างฝีมือ ผลการจัดการนำไปสู่ความยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

4) พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อ การบริหารการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.55, S.D.=0.451$) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ คือ วัดพระเชตุพน มีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับวัฒนธรรมในท้องถิ่น และนำข้อมูลมาวางแผนทางการดำเนินการท่องเที่ยวที่ไม่เปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต ประเพณีของคนในท้องถิ่น วัดพระเชตุพน มีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ไม่ส่งผลให้แหล่งวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์เกิดความเสื่อมโทรม เช่น ไม่ทำให้เกิดปริมาณขยะและของเสียที่ขัดต่อทัศนียภาพวัดพระเชตุพน มีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เป็นที่ยอมรับของคนในท้องถิ่น ไม่รบกวนความสงบสุขของคนส่วนใหญ่ในพื้นที่ และไม่ขัดต่อกฎหมาย ศีลธรรมอันดี หรือวัฒนธรรมของชาติ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระปลัดคำนวน อนงค์โณ (เรื่องรัตนอนามโย) (2561) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดจันทบุรี” ผลการวิจัยพบว่า การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดจันทบุรี ได้แก่ การจัดการด้านการบริการ การจัดการด้านการพักผ่อนและศึกษาหาความรู้ การจัดการรักษาสภาพธรรมชาติอนุรักษ์ธรรมชาติ การจัดการฟื้นฟูสภาพธรรมชาติ การจัดการด้านบริการ การจัดการสถานที่เพื่อการพักผ่อนและศึกษาหาความรู้ การจัดการส่งเสริมอาชีพ การจัดการด้านเส้นทางท่องเที่ยว การจัดการการประชาสัมพันธ์ การจัดการโดยการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น การจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรการจัดการด้านกลุ่มแรงงานและช่างฝีมือ ผลการจัดการนำไปสู่ความยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

5) พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อ การบริหารการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร ด้านการให้ความรู้และการสร้างจิตสำนึก อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.60, S.D.=0.422$) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ แสดงให้เห็นว่า วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร มีบุคลากรที่มีความรู้เรื่องวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ให้บริการด้านความรู้แก่นักท่องเที่ยวและชุมชนโดยรอบ มีการจัดเส้นทางศึกษาแหล่งวัฒนธรรมและป้ายสื่อความหมายบนเส้นทางเพื่อให้ความรู้กับ

นักท่องเที่ยว มีการจัดอบรมเจ้าหน้าที่ ผู้ประกอบการ และชุมชนเกี่ยวกับคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวและการอนุรักษ์เป็นระยะ ๆ ตามความเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูโสภณธำรงกิตติ์ (กิตติศักดิ์ สุทธิจิตโต) (2561) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาวัดเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์” ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.63) โดยด้านการพัฒนาศาสนาบุคคลหรือบุคลากรของวัดในการให้บริการ (มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.64)

5) พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อ การบริหารการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร ด้านชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.60, S.D.=0.432$) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ แสดงให้เห็นว่า ชุมชนท้องถิ่นเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมการท่องเที่ยว เช่น การนำเที่ยว การให้บริการต่าง ๆ ชุมชนได้รับข้อมูลข่าวสารและมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นของตน ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการวางแผนหรือบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระปลัดคำนวน อนนฺตโกณ (เรืองรัตนอนามโย) (2561) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดจันทบุรี” ผลการวิจัยพบว่า การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดจันทบุรี ได้แก่ การจัดการด้านการบริการ การจัดการด้านการพักผ่อนและศึกษาหาความรู้ การจัดการรักษาสภาพธรรมชาติอนุรักษ์ธรรมชาติ การจัดการฟื้นฟูสภาพธรรมชาติ การจัดการด้านบริการ การจัดการสถานที่เพื่อการพักผ่อนและศึกษาหาความรู้ การจัดการส่งเสริมอาชีพ การจัดการด้านเส้นทางท่องเที่ยว การจัดการการประชาสัมพันธ์ การจัดการโดยการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น การจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรการจัดการด้านกลุ่มแรงงานและช่างฝีมือ ผลการจัดการนำไปสู่ความยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

6) พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อ การบริหารการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร ด้านชุมชนมีรายได้จากการท่องเที่ยว อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.62, S.D.=0.390$) และเมื่อพิจารณารายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ แสดงให้เห็นว่า ชุมชนมีรายได้หรือเงินเดือนจากการถูกจ้างงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ชุมชนมีรายได้จากการนำเที่ยวและให้บริการในกิจกรรมการท่องเที่ยว ชุมชนมีรายได้จากการขายอาหารและสินค้าพื้นเมือง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระปลัดคำนวน อนนฺตโกณ (เรืองรัตนอนามโย) (2561) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดจันทบุรี” ผลการวิจัยพบว่า การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดจันทบุรี ได้แก่ การจัดการด้านการบริการ การจัดการด้านการพักผ่อนและศึกษาหาความรู้ การจัดการรักษาสภาพธรรมชาติอนุรักษ์ธรรมชาติ การจัดการฟื้นฟูสภาพธรรมชาติ การจัดการด้านบริการ การจัดการสถานที่เพื่อการพักผ่อนและศึกษาหาความรู้

การจัดการส่งเสริมอาชีพ การจัดการด้านเส้นทางท่องเที่ยว การจัดการการประชาสัมพันธ์ การจัดการโดยการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น การจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรการจัดการด้านกลุ่มแรงงานและช่างฝีมือ ผลการจัดการนำไปสู่ความยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

องค์ความรู้จากการวิจัย

การบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของ วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร

แผนภาพ 1: องค์ความรู้จากการวิจัย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

ผลการวิจัยเรื่อง “การบริหารการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร” ผู้วิจัยขอเสนอแนะดังนี้

1. ด้านบุคลากร (Man) ควรเพิ่มบุคลากรให้เพียงพอในการบริการนักท่องเที่ยว ควรจัดฝึกอบรมเกี่ยวกับภาษาอังกฤษเพื่อการท่องเที่ยวให้กับบุคลากร
2. ด้านงบประมาณ (Money) ควรจัดสรรปัจจัยเพิ่มเติมให้เพียงพอในการบำรุงรักษาวัสดุอุปกรณ์
3. ด้านวัสดุอุปกรณ์ (Materials) ควรตรวจสอบอุปกรณ์ห้องน้ำอย่างสม่ำเสมอเมื่อชำรุดต้องเปลี่ยนทันที ควรจัดหาป้ายแสดงต่าง ๆ ให้เพียงพอกับสถานที่เพื่อความสะดวกของนักท่องเที่ยว
4. ด้านการบริหารจัดการ (Management) ควรมีการแบ่งการบริหารออกเป็นฝ่ายให้ชัดเจนเพื่อสะดวกในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว
5. ด้านการบริการแก่นักท่องเที่ยว ควรจัดให้มีการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ด้านการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น
6. ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว ควรมีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้เพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว ควรเพิ่มกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมให้นักท่องเที่ยวได้เลือกตามความสนใจ
7. ด้านการให้ความรู้และการสร้างจิตสำนึก ควรให้ความรู้ความเข้าใจในการรักษาโบราณวัตถุและศิลปวัฒนธรรม ควรจัดหาเจ้าหน้าที่ให้คำแนะนำแก่นักท่องเที่ยว
8. ด้านชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว ควรเชิญผู้นำชุมชนท้องถิ่นเข้าร่วมประชุมเพื่อวางแผนการจัดการท่องเที่ยว ควรพัฒนาความพร้อมเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวให้เพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว
9. ด้านชุมชนมีรายได้จากการท่องเที่ยว ควรจัดหาสินค้าและบริการที่ตรงตามความต้องการของนักท่องเที่ยว

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อสร้างความสำเร็จที่ยั่งยืนของการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร

1. ควรส่งเสริมและเพิ่มศักยภาพการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยตั้งคณะกรรมการจัดการแหล่งท่องเที่ยว
2. ควรส่งเสริมและเพิ่มศักยภาพชุมชนให้มีส่วนในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ผลการวิจัยเรื่อง “การบริหารการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร” ผู้วิจัยขอเสนอเพื่อการวิจัยครั้งต่อไปดังนี้

1. ควรศึกษาการบริหารการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ของวัดอื่น ๆ เพื่อเปรียบเทียบผลการศึกษว่าเป็นอย่างไร
2. ควรศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร เป็นอย่างไร
3. ควรศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพของวัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหารในการบูรณะปฏิสังขรณ์โบราณวัตถุให้อยู่คู่วัดต่อไปอย่างไร

เอกสารอ้างอิง

- คณะสงฆ์วัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามและมูลนิธิ “ทุนพระพุทธรูปทองคำ” ในพระบรมราชูปถัมภ์. (2552). จดหมายเหตุวัดพระเชตุพน สมัยรัชกาลที่ 1-4. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- นรินทร์ สังข์รักษา. (2556). การท่องเที่ยวเพื่อการศึกษา. นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พระครูโสภณธำรงกิตติ์ (กิตติศักดิ์ สุทนต์จิตโต). (2561). การพัฒนาวัดเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระปลัดคำนวน อนงคโณ (เรืองรัตน์อนามโย). (2561). การพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดจันทบุรี. (ดุสิตนิพนธ์บัณฑิต สาขาการพัฒนาสังคม). พระนครศรีอยุธยา : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาภุชญา กิตติโสภโณ. (2561). ระเบียบวิธีวิจัยทางการจัดการเชิงพุทธ. พระนครศรีอยุธยา : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมนินทร์ มุณีนโร (กองจันทร์ดี). (2561). การบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พิน ดอกบัว. (2550). วัดและพระสงฆ์ทางพระพุทธศาสนาในประเทศไทย. กรุงเทพฯ : ศิลปาบรรณาการ.
- สำนักงานพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว กรมการท่องเที่ยว. (2559). แนวทางการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม. กรุงเทพฯ : สำนักงานพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว กรมการท่องเที่ยว.

สำนักงานเลขาธิการอาวาส. (2563). บัญชีรายชื่อพระสงฆ์จำพรรษา. กรุงเทพฯ : วัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร.

สุเทพ สุตเอี่ยม และคณะ. (2561). การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานีเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (รายงานผลการวิจัย). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.